

ne fides vestra confunderetur, ostendi. Ego in Petro Judæos monui. Ego in Paulo gentibus prædicavi. Quid vos juvat, quod me labiis honoratis, si factis et operibus denegetis? Tunc illis miseris dicitur, quibus hæc improperantur (1): « Ite in ignem æternum¹, atque in tenebras » exteriores; ubi est fletus et stridor dentium². » O miseros, quos ista non permovent! Qui quantum hic in superbia gloriantur, tantum illic in pœna cruciantur (2).

X. Itaque, fratres, licet nos isti irrideant, licet stultos et infelices commemorent, nos gaudeamus. Sed nec rideamus illorum stultitiam, sed magis doleamus. Sed agant se ut volunt; nos vero, nos incolumes custodiamus. Illi modo nobis dolentibus gaudent; nos postea in illorum dolore et pœna gaudebimus (3). Fratres mei dilectissimi, obsecro vos, et admoneo iterum atque iterum, ut ea quæ (4) corporis aure percipitis, operando custodiatis in cubiculo mentis, quatenus vinculo charitatis uniti, adventum Redemptoris nostri annua devotione recolentes, ad ejusdem nativitatis diem celebrandum mereamur pervenire securi, ipso adjuvante qui cum Patre (5) Deo vivit et regnat per cuncta sæcula. Amen.

¹ Matth. xxv, 41. — ² Id. xvii, 13.

(1) Cod. *improperatur*. — (2) Id. *cruciantur*. — (3) Id. *gaudemus*. — (4) Id. *quod, nisi legas id quod*. — (5) Id. *patrem*.

SERMO XX.

De Adventu Domini II.

Dignus est, qui legatur hic sermo; dignus et qui propter sententiarum gravitatem, et dicendi genus sancto Augustino non negetur, cui tribuitur in Cod. Cass. ccclxxxvii, fol. 73. Locus ejus post sermonem præcedentem.

SYNOPSIS.

I. Duplex Christi adventus. II. Homo a Christo reparatus. III. Ad recipiendum Christum advenientem nos præparemus.

I. « SALVATOREM expectamus Dominum Jesum Christum¹. » Prædicaturus vobis, dilectissimi fratres, hujus instantis temporis solemnitatem, non meo utar (1) exordio, nec humanæ sapientiæ verbis intendam, sed prædicatoris egregii verbis insistam, et fidelibus auribus studiose aperiam, quid sonet et prædicet Doctor gentium in fide, et veritate, tuba Dei, cymbalum Jesu Christi: « Salvatorem, inquit, expectamus Dominum nostrum » Jesum Christum. » Sicut autem aures catholicæ in gremio matris Ecclesiæ sunt eruditæ, Salvatorem nostrum, quem pro reparatione mundi venisse jam credimus, eundem quoque venturum judicem omnium expectamus, ut et præteritorum fides per dilectionem nos confirmet in

¹ Philip. iii, 20.

(1) Cod. *utor*.

bonis, et futurorum expectatio per mortem sollicitos compescat a malis. Absque ulla enim dubitatione eum venisse jam credimus, cum « Suscepimus misericordiam ejus in » medio templi sui¹, » cum « Verbum caro factum est, » et habitavit in nobis², » cum « Inclinavit cœlos, et descendit³; qui enim descendit, ipse est qui et ascendit » super omnes cœlos⁴; » et quidem cœlis est novissime descendurus. Descendit autem, ut nos de maledicto legis eriperet, et in filiorum adoptionem⁵ transferret. Descendit, inquam, Dei Filius, ut nostram assumendo naturam, et factus hominis filius, filiis (1) hominum suam gloriam retribuendo, faceret filios Dei; ejus enim ad inferiora descensio, omnium nostrum fuit ad superiora provectio. Ascendit autem, ut fidelibus suis de cœlo sancti Spiritus donum mitteret, et ad amorem cœlestium discipulorum animos incitaret. Ascendit, ut illuc cum devotione sequeretur humilitas gregis, quo præcessit celsitudo pastoris. Descendet (2) autem, cum in novissima die unicuique mercedem suorum operum redditurus adveniet, sicut voce angelica Discipulis Salvatoris ascensum (3) stupentibus et mirantibus dictum est: « Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cœlum⁶? » Ecce, ut audistis, ipse idem quem fides catholica jam venisse confitetur et credit, in fine sæculorum sine dubietate aliqua expectatur (4), ut veniat. Sed primo venit humilis judicandus: secundo terribilis vivorum et mortuorum judex adveniet. In primo adventu « In propria venit, et sui eum non receperunt⁷; » in secundo « Omne genu cœlestium, et terrestrium, et

¹ Psal. XLVII, 10. — ² Joan. I, 14. — ³ Psal. XVII, 10. — ⁴ Ephes. IV, 10. — ⁵ Id. I, 5. — ⁶ Act. I, 11. — ⁷ Joan. I, 11.

(1) Cod. ut filiis, et deinde suam ejus. — (2) Id. descendit. — (3) Id. assensum. — (4) Id. expectetur.

» infernorum¹ » confitebitur ei. Hunc ergo tam tremendum et terribilem judicem cum timore maximo expectamus, « Qui reparabit (1) corpus humilitatis nostræ². »

II. Primus enim homo ex bono gratiæ creatricis ad Dei similitudinem conditus et creatus. Filius namque Dei Patris imago est, et paternæ substantiæ figura³ et gloria. Homo autem præ cæteris creaturis ad Dei imaginem secundum animam est creatus, videlicet ut rationis capax, pius, sanctus, justus, innocens esset, et in eum tanquam in speculo sui conditoris imago splenderet. Hanc autem similitudinem divinæ imaginis tamdiu homo servavit, quamdiu in eo ratio vigit, et ejus cor nulla peccati caligine obtenebratum est et cæcatum; sed postquam male suadenti uxori consensum præbuit, et pomum vetitum degustavit, similitudo divinæ imaginis in eo penitus deformata est et deleta, et in eo totius generis massa vitiata est et corrupta. Vitium enim insitum in radice, sic pululavit in propagine, ut omnes, qui ab eo per carnis concupiscentiam descenderunt, lege peccati et mortis tenerentur obnoxii, Paulo attestante, qui ait: « In quo » omnes peccaverunt⁴; » et « Per unius inobedientiam » peccatores constituti sunt multi⁵. » Novissimis autem temporibus ingreditur hujus mundi Dei Filius, a paterna sede descendens, sed a paterna gloria non recedens, nostra assumens, et propria non relinquens, qui in virginali utero, sed sine virginis corruptione nostram sibi naturam univit; natus ex carne, sed sine carnis concupiscentia; factus homo, sed sine hominis semine. « Sanctus, innocens, impollutus⁶, » et ab omni carnis concupiscentia alienus. Sic ergo mediator Dei et hominum,

¹ Philip. II, 10. — ² Id. III, 21. — ³ Hebr. I, 3. — ⁴ Rom. V, 12. — ⁵ Ibid. 19 — ⁶ Hebr. VII, 26.

(1) Cod. reparavit.

nostræ naturæ effectus est particeps, suam nobis contulit gratiam, et similitudinem divinæ imaginis per primi parentis concupiscentiam in nobis omnibus deformatam, gratuita pietate et gratia mirabiliter reformavit, imo ad meliorem statum reduxit, quia hominem ex primæ prævaricationis culpa, necessario mortis nexibus obligatum, in resurrectione novissima faciet immortalem.

III. Hunc ergo, dilectissimi fratres, tam pium et misericordem judicem, qui « Reformabit (1) corpus humilitatis nostræ¹, » cum sollicitudine summa, et timore maximo expectemus. Mutemus vitam, commissa peccata per lamenta defleamus, et qui animam assidue peccando coïnquinamus, baptizemus lacrymis conscientiam et (2) secundum Apostolum « Sobrie, et juste, et pie vivamus » in hoc sæculo, expectantes beatam spem, et adventum » gloriæ magni Dei². » Non nos fallax rerum transientium species securos reddat, non mundi oblectamenta a Dei opere pigros reddat, sed ad cœlestia suspirantes, per pœnitentiæ lamenta a peccatorum onere liberi, et in bono opere, spe futuri gaudii, roborati, cum timore et sollicitudine maxima Salvatorem expectemus Dominum Christum Jesum, cui est honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

¹ Philip. III, 21. — ² Tit. II, 13.

(1) Cod. *reformavit*. — (2) *Deest et in cod.*

SERMO XXI.

In Natali Domini XIII.

Sequens sermo, erutus ex Cod. Cass. XII, fol. 15, ab initio usque ad mediam partem penitus differt ab illo edito a Benedictinis, nempe sermone CLXXXVI; cætera vero concordant. Nullum exurgere potest dubium, saltem meo iudicio, quin sit vere principium hujus sermonis, in Edilis detruncati, quod evidentius demonstratur nota ad finem apposita. Hic, quæ desunt, solummodo rescribimus. Locus ejus sit idem ac locus sermonis CLXXXVI, cum eodem numero in Natali Domini III.

SYNOPSIS.

I. Duplex Christi nativitas. II. Inclinauit se, ut nos erigeret. III. Christus virginis partu editus, etc., ut *in edit.* num. 1, et *sic deinceps.*

I. Ecce Dominus noster hodie natus est, et omnis creatura ad gaudium invitatur, dicente Propheta: « Lætentur cœli, et exultet terra, moveatur mare et plentudo ejus¹. » Cœlos hodie Angelorum choros intellige, qui cœlestium obtinent sedes, qui hodierna die pastoribus audientibus hymnum clamant dicentes: « Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis². » Terram naturam humanam esse cognosce. Per

¹ Psal. xcviij, 7. — ² Luc. II, 14.

mare vero omnem mundum, et quæ in eo sunt in comune, Scriptura significat, quibus hodierna dies nativitatis Christi, immensam lætitiã generavit. Natus est Christus ex Virgine, ut nos nasceremur ex Spiritu sancto; qui ante omnia sæcula est generatus ex Patre, hodierna die natus est ex Virgine Matre. Factus est enim ex Matre, permansit in Patre. Nam qui semper est, factus est quod non erat, nec desiit esse quod erat: factus est namque homo quod non erat, ut ait Apostolus: « Factus ex muliere, » factus sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret¹; permansit autem Deus esse, quod fuerat; nativitas siquidem, quæ secundum carnem est, et nobis profuit, et illi non obfuit, quia nobis adoptionem filiorum contulit, et ipse in Deitate propria cum Patre permansit.

II. Inclinauit enim se, cum sublimis esset, ut nos qui incurvati eramus, erigeret. Incurvata siquidem erat humana natura ante adventum Domini, peccatorum onere depressa; et quidem se in peccativitium spontanea voluntate curvaverat, sed sponte se erigere non valebat. Denique incurvationis hujus miserias, quas homo tolerando gemebat, sanctus Propheta deflens exclamat in Psalmis, et dicit: « Miser factus sum, et curvatus (1) » usque in finem; tota die contristatus ingrediebar². » Tota die, totum tempus ante adventum Christi significat, quo humanum genus, quasi incurvatum ambulans, contristabatur, quia non inveniebatur, qui curvum erigeret, qui lapso (2) in peccati foveam manum porrikeret. Propterea Dominus noster advenit, et mulierem illam incurvatam inveniẽs (3), quam annis decem et octo Satanas alligaverat, ita ut se non posset erigere³,

¹ Galat. iv, 4. — ² Psal. xxxvii, 7. — ³ Luc. xiii, 16.

(1) Cod. male *turbatus*. — (2) Id. *lapsum*. — (3) Vide serm. cccxcii, num. 1; et Enarrat. in Psal. xxxvii, num. 10.

potestate divinitatis absolvit. Hæc autem mulier formam incurvationis totius humani generis præferebat. In hac muliere hodie natus Dominus noster vinculis Satanæ alligatos absolvit, et licentiam nobis tribuit ad superna conspicerẽ, ut qui olim constituti in miseris tristes ambulabamus, hodie venientem ad nos medicum suscipientes, nimirum (1) gaudeamus (2).

III. Merito ergo gaudeamus, fratres, etc., *ut in editis*.

SERMO XXII.

In Natali Domini XIV.

Hic sermo habetur in Cod. XII, fol. 25. Totum sapit Augustinum, et quoad sententias, et quoad dicendi modum; quibus cum et auctoritas codicis accedat, nihil jam occurrit, quod amplius exigi possit. Locus ejus in Editis post sermonem nostri Supplementi primi XVIII, cum numero in Natali Domini xxv.

SYNOPSIS.

I. Christi Dei et hominis humilitas et gloria. II. Eisdem beatus Doctor evolvere pergat. III. De Deo trino et uno. IV. Epilogus.

(1) Cod. *nimirum*. — (2) Notandum est hic adesse in codice duas voces quæ vix intelligi possunt, et quæ tamen propius attendenti ostendunt hoc verbum *gaudeamus* esse initium numeri, qui sequitur usque ad verbum *mortem*, quò revera terminatur articulus sermonis ante verba sequentia *si ergo verbum Deus*, etc., unde habemus initium sermonis, quod deest in Benedictinis. Sic enim scribendum *nimirum gaudeamus. Merito ergo gaudeamus, fratres*, etc. Ita enim habet codex *nimirum gaudeamus. Merito ergo ad mortem. Si ergo verbum*, etc. Quod ut facilius intelligat lector, recurat ad editionem Benedictinam, serm. clxxxvi.

I. OMNES causas (1) humilitatis Dominicæ non ad hæresim aspiciunt homines dialectici, sed ad laudem Dei evidenter attendunt. Natus est enim ex tempore de Virgine Maria homo in terris, sed antequam essent tempora, ex Deo Deus est genitus; omnis ergo intentio tua, o hæretice, ad ejus humilitatem sic respicit, ut te prohibeat divinitatem ejus gloriæ intueri. Cum ergo legeris (2): « Pater major me est¹, » lege et hoc: « Ego et Pater » unum sumus², » ut humilitatem humanitatis intelligas, et æqualitatem Deitatis advertas. Pannis respicis involutam infantiam, et Angelorum illam non vides exercitiis circumdatam? Vides hominem humilem per Mariam Virginem natum in terris, et non vides Deum per stellam fulgentem in coelis? Vides fugientem ad Ægyptum parvulum, et non vides angelicis obsequiis, et eundi, et redeundi copiam patuisse (3)? Vides hominem euntem ad Joannem (4), ut ejus manibus baptismatis sacramenta susciperet, et non vides de coelis patentibus sanctificationem eum non accipere, sed conferre? Neque enim ipse a Jordane benedictus est, sed ipse magis alveum benedixit, et consecrationem magis ipse illi contulit, quam accepit. Denique Pater coelis patentibus clamat, et Spiritus sanctus in columbæ specie corporalis descendit, ut baptismatis mysterium tota sancta Trinitas consecraret, et verum Filium suum Pater oris sui testimonio perdoceret.

¹ Joan. xiv, 28. — ² Id. x, 30.

(1) Cod. sine sensu habet: *omnis causa*. Nota *homines dialecticos* hic, ut sæpius apud Augustinum in bonam partem accipi, id est, veritatis inquisitores. — (2) Vide libr. *de diversis Questionibus octoginta tribus*, quæst. lxxix, n. 1; *de Cantico novo*, n. 7, et alibi. — (3) Cod. *paruisse*, et paulo ante, *angelici obsequii*. — (4) Vide serm. ccxciii, num. 6, et serm. xxxiv, Append., n. 5.

II. Item tentatum triplici tentatione hominem vides, et Deum non consideras tentationes diabolicas superantem. Esurientem respicis, et Angelos non consideras ministrantes? Vides hominem marinis tempestatibus subjacere, et videre non potes imperantem ventis, et super undas maris siccis pedibus ambulantem? Fatigatum ab itinere respicis, et non vides hominibus fatigationis finem ponentem? Sedentem super puteum, et sitientem, sibi aquam poscentem aspicias, et fontem aquæ vivæ ex se ipso profluentem videre contemnis? Paucos panes habentem hominem pauperem despicias, sed divitias Dei tot millia hominum saturantem ex ipsa panum paucitate non cernis? Euntem ad sepulcrum, et amicum suum mortuum flentem irrides, et resuscitantem a mortuis eum quem fleverat, Deum esse non credis? Judam venundantem hominem aspicias, et non respicis totum sæculum Dominum redimentem? Tentum respicis Christum in custodia hominum, et de custodia dæmonum non vis aspicere homines liberantem? Ligatum unum Filium hominis aspicias, et a ligatura filios hominum exolventem videre contemnis? Cum consideras irrisum Filium hominis, cur non consideras Dei Filium ab irrisione dæmonum animas hominum eruentem? Et cum lignum ejus passionis consideras, cur lignum prævaricationis per (1) lignum passionis exclusum esse non cernis? Et qui plorasti in sepulcro corpus exanime, cur exurgentem a mortuis, et in coelos ascendentem Dominum videns (2) non lætaris? Qui totas formas consideras servi, quare unam formam non consideras Domini?

III. Unum colimus Deum, sed tres consideramus in una Deitate concordēs: ingenitum Patrem, unigenitum

(1) *Per* deest in codice, sed ipso sensu requiritur. — (2) Desideratur in codice vox *videns*, quam sensus exigit.

Filium, sanctum Spiritum procedentem ex Patre (1). Hoc enim in Evangeliiis legimus. Unde et in baptismatis consecratione, non in nominibus, sed «In nomine Patris, » et Filii, et Spiritus sancti¹, » ad filiorum Dei gloriam pervenimus; ut nos omnes Patrem Deum habeamus per gratiam, quam Jesus Nazarenus homo natus ex Virgine, per ipsam suæ originis gloriam nascendo suscepit Dei Filius, per naturam inconceptus, et in partu simul natus in terris, qui ante in cœlis natus est ex Patre (2). Nam sicut ex uno fonte sapientiæ procedit vox, verbum, et verbi ratio; et sicut ex uno meatu conveniunt fluvius, sapor fluenti, et refrigerium, quæ cum distincta a se persona discreta sint, ita tamen unius sunt substantiæ effecta, ut unus non possit ab alio discrepare, nec dividi, ac majus minusve distingui (3).

IV. Hanc teneamus ergo Catholici regulam, ut majorem, vel minorem non admittas in eo ordine, sed unam et æqualem Dei gloriam fateamur. Deus enim semper idem est, et immutabilis Deitate persistens, nec minor in ordine crescit, nec major senescit in ætatem (4), sed vitali substantia a se sumens exordium, Pater cum Filio, et Spiritu sancto unus Deus est, qui vivit, et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

¹ Matth. xxviii, 19.

(1) Vide serm. ccciv in traditione Symboli III, ubi dicit: *Credimus in Spiritum sanctum de Patre procedentem*, n. 19, nec illud obstat quin et a Filio procedere credat, cum illud ex professo sæpius doceat, et præcipue tractat. xcix in Joan. cap. xvi, n. 6 et seqq. — (2) Cod. vitiose: *Qui ante cœlos natus est Patre*. — (3) Hic aliquid deesse videtur, ad complendam secundam periodi partem. — (4) Cod. *mentem*, evidenter pro *ætatem*.

SERMO XXIII.

In Natali Domini XV.

Hic sermo ex Cod. Cass. XII, fol. 24 erutus, ita sapit Augustinum, ut, etiamsi deficeret nomen, illi tamen tribuendus videretur; quanto autem magis illi vindicandus, cum nomen ejus in manuscripto perscribatur. Locus ejus post precedentem cum numero in Natali Domini xxvi.

SYNOPSIS.

I. De æternitate Verbi inter Joannem aut Arium facienda electio. II. Ejusdem divinitas a sancto Paulo asseritur. III. Deus in se immutabilis, aliter atque aliter se famulis suis exhibet. IV. Verba Scripturæ non semper secundum litteram intelligenda. V. Sensus minime litteralis funestæ consequentiæ. VI. Ariani Patrem mutabilem et imperfectum effingunt. VII. Ariano calcem erigenti rursus occurrit Paulus. VIII. Divinitati non obstat quod Patrem se majorem dicat, et ipse Filius hominis dicatur.

I. ASSUMAM NUNC virgam pastoralem, et tres lapides de torrente colligam simul cum beato David contra Goliath exiturus ad pugnam (1). Quid est quod agis (2), Ariane? Dicere ausus es: «Non erat Filius, et erat Deus?» Sed contra te Evangelista sacratissimus clamat: «In

(1) Vide serm. xxxii et enar. in Ps. cxliii. n. 1. — (2) Cod. *male ages...* Vide lib. vii de Hæres., n. 80; serm. ccxliiv, n. 4, et sermonem cccxli, qui totus agit contra Arianos.